

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 24/2018-73

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. januára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Petra Brňáka, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovéj, Milana Ľalíka, Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza (sudca spravodajca) a Rudolfa Tkáčika o sťažnostiach [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Vlastimilom Klepáčom, Krmanova 16, Košice, vo veci neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Brzotín konaných 10. novembra 2018 za účasti [REDACTED] (zvoleného starostu obce Brzotín) a Strany maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja, miestnej organizácie – helyi szervezet, Brzotín, zastúpenej advokátom JUDr. Vlastimilom Klepáčom, Krmanova 16, Košice, vo veci neústavnosti a nezákonnosti volieb poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Brzotín konaných 10. novembra 2018 za účasti politických strán SME RODINA – Boris Kollár, SMER – sociálna demokracia a MOST – HÍD a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti [REDACTED] a Strany maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja, miestnej organizácie – helyi szervezet, Brzotín, z a m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

I.1 Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. novembra 2018 osobne doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Vlastimilom Klepáčom, Krmanova 16, Košice, vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb starostu obce Brzotín (vec pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 2305/2018).

Sťažovateľ zdôrazňuje, že ako kandidát na starostu obce Brzotín získal vo voľbách, ktoré sa konali 10. novembra 2018, viac ako 10 % hlasov voličov, keďže volieb do orgánov samosprávy sa zúčastnilo z celkového počtu 1020 voličov zapísaných do zoznamu voličov 563 voličov a sťažovateľ získal 155 hlasov, teda 28 % hlasov voličov.

Sťažovateľ tvrdí, že sa od obyvateľov obce Brzotín dozvedel, že zo strany úspešného kandidáta na starostu obce a kandidátov na poslancov Obecného zastupiteľstva obce Brzotín (ďalej aj „obecné zastupiteľstvo“) došlo počas volebnej kampane k tzv. kupovaniu hlasov voličov.

Sťažovateľ v tejto súvislosti uvádza, že „Podľa poskytnutých informácií [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vo večerných hodinách počas volieb postupne navštevovali rómske rodiny, ktorým dávali fľaše alkoholu a rôzne sladkosti za to, že budú voliť [REDAKOVANÉ] za starostu obce a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] za poslancov obecného zastupiteľstva. Sťažovateľ má tieto informácie priamo od dobyvatel'ov obce, ktorí boli zo strany [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] oslovení a ktorým bol alkohol a sladkosti za účelom ovplyvnenia voličov odovzdané, ale aj od obyvateľov, ktorí takúto ponuku odmietli. Špecifikom rómskej komunity je ich spoločenská a územná uzavretosť so silnými hierarchickými vzťahmi, ktorá bráni produkovaniu dôkazov o sťažovateľom tvrdenom porušení ústavnosti a zákonnosti volieb. Takto oslovení obyvatelia obce neboli ochotní svoje vyhlásenie dať sťažovateľovi písomne

ani svoje tvrdenia zopakovať ako svedkovia v konaní z dôvodu, že zo strany [REDACTED] a [REDACTED] v súčasnosti dochádza k ich zastrašovaniu.“.

O skutočnostiach súvisiacich s tzv. kupovaním hlasov rómskych voličov prostredníctvom viacerých voličov boli oboznámení podľa tvrdenia sťažovateľa aj zamestnanci obecného úradu v Brzotíne. Na účel preukázania ním uvádzaných tvrdení sťažovateľ navrhuje výsluch svedkov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED], pričom zároveň k sťažnosti pripojil čestné vyhlásenia [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] o skutočnostiach, ktoré majú preukazovať namietané nezákonné ovplyvňovanie voličov.

Sťažovateľ ďalej argumentuje, že v súlade s judikatúrou ústavného súdu *«poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách je protiústavné, lebo účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech. Tzv. kupovanie hlasov voličov považuje ústavný súd za najzávažnejšie porušenie ustanoveného zákazu volebnej kampane, pretože ide o aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, takú aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho aj pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie.»*.

Na podklade uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti rozhodol tak, že voľby starostu obce Brzotín, ktoré sa uskutočnili 10. novembra 2018, vyhlási za neplatné.

I.2 Ústavnému súdu bola 20. novembra 2018 osobne doručená aj sťažnosť Strany maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja, miestnej organizácie – helyi szervezet, Brzotín (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu so sťažovateľom aj „sťažovatelia“), zastúpenej advokátom JUDr. Vlastimilom Klepáčom, Krmanova 16, Košice, ktorou namieta

neústavnosť a nezákonnosť volieb poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Brzotín konaných 10. novembra 2018 (vec pôvodne vedená pod sp. zn. Rvp 2306/2018). Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa zúčastnila volieb poslancov obecného zastupiteľstva tým, že navrhla viacerých kandidátov na poslancov, konkrétne [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED].

Argumentácia sťažovateľky je totožná s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v sťažnosti pôvodne vedenej pod sp. zn. Rvp 2305/2018. Na jej základe ústavnému súdu navrhuje, aby voľby poslancov do Obecného zastupiteľstva obce Brzotín, ktoré sa konali 10. novembra 2018, vyhlásil za neplatné.

I.3 Sťažnosť vedená pôvodne pod sp. zn. Rvp 2305/2018 bola pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako sudcovi spravodajcovi (ďalej len „sudca spravodajca“). Sudca spravodajca v liste z 26. novembra 2018 oznámil podľa § 27 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnému súdu skutočnosti, ktoré by mohli zakladať dôvody na jeho vylúčenie z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa. O oznámení sudcu spravodajcu ústavný súd rozhodol uznesením č. k. PL. ÚS 24/2018-12 z 28. novembra 2018 tak, že ho z výkonu sudcovskej funkcie vo veci sťažovateľa nevyhlásil.

Uznesením ústavného súdu č. k. PL. ÚS 24/2018-22 z 28. novembra 2018 boli sťažnosti vedené pôvodne ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2305/2018 a sp. zn. Rvp 2306/2018 spojené na spoločné konanie ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 2305/2018 a zároveň prijaté na ďalšie konanie.

Súčasťou sťažností sú kópie čestných vyhlásení obyvateľov obce Brzotín bez úradne overených podpisov a kópia oznámenia o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že v súvislosti s konaním volieb v obce Brzotín 10. novembra 2018 došlo počas volebnej kampane k tzv. kupovaniu hlasov.

Z obsahu predložených čestných vyhlásení vyplývajú najmä tieto skutočnosti:

Z čestného vyhlásenia [REDAKOVANÉ] vyplýva, že v období asi mesiac pred voľbami v obci Brzotín sa začalo s kupovaním hlasov, a to zo strany úspešného kandidáta na starostu obce [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí spolu s obyvateľmi obce rómskeho pôvodu [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] „roznášali do rómskych rodín alkoholické nápoje, cigarety, sladkosti a... sľubovali aj finančné čiastky v sume 500,0 €“, pokiaľ sa do obecného zastupiteľstva „dostanú“ pani [REDAKOVANÉ]. Z čestného vyhlásenia vyplývajú skutočnosti o tom, že [REDAKOVANÉ] na vlastné oči videla, ako pán [REDAKOVANÉ] pred svojím domom „debatuje a ovplyvňuje Rómov“. Zdôrazňuje ďalej, že Rómovia sú v obci Brzotín ľahko ovplyvniteľní, pričom v súvislosti s ňou uvádzanými skutočnosťami sa „boja vypovedať“.

Z čestného vyhlásenia [REDAKOVANÉ] vyplýva, že má informácie o volebnej korupcii, ku ktorej došlo v súvislosti s voľbami v obci Brzotín, a to zo strany [REDAKOVANÉ], pána [REDAKOVANÉ] a pani [REDAKOVANÉ], ktorá je majiteľkou miestneho pohostinstva a potravín a zo strany dvoch obyvateľov obce rómskej národnosti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí osobne podplácali „miestnych Rómov“ cigaretami. Pri podplácaní pomáhal aj zdravotne postihnutý [REDAKOVANÉ], ktorý „chodil s vozíkom po uliciach a nahováral ľuďi koho treba krúžkovať pri voľbách“.

Obyvateľ obce Brzotín pán [REDAKOVANÉ] v čestnom vyhlásení zdôraznil, že pán [REDAKOVANÉ] dohovárať obyvateľom obce, koho majú voliť za starostu obce a poslancov obecného zastupiteľstva. Zároveň zdôraznil, že od obyvateľov obce, ktorí vykonávajú aktivačné práce, sa dozvedel o tom, že pán [REDAKOVANÉ], úspešný kandidát na starostu obce [REDAKOVANÉ], pán [REDAKOVANÉ] a pán [REDAKOVANÉ] navštevovali Rómov a rozdávali im alkohol a iné veci a „sľubovali im, že budú mať lepší život, keď budú voliť [REDAKOVANÉ] a na poslancov [REDAKOVANÉ] a p. [REDAKOVANÉ]“.

Z čestného vyhlásenia [REDAKOVANÉ], ktorá je zamestnankyňou obecného úradu, vyplýva, že v októbri 2018 spozorovala pred miestnym pohostinstvom, ktoré je v budove

oproti obecnému úradu, skupinu obyvateľov obce rómskeho pôvodu zjavne pod vplyvom alkoholu. Od obyvateľov obce, s ktorými ako zamestnankyňa obecného úradu prichádza do kontaktu, sa [REDAKOVANÉ] dozvedela, že pred miestnym pohostinstvom sa „nalievajú alkoholické nápoje, čapuje pivo a rozdáujú cigarety Rómom, aby volili [REDAKOVANÉ] za starostu a poslancov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Na základe informácie od týchto obyvateľov mal pán [REDAKOVANÉ] s [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] kandidátom na starostu obce navštevovať niekoľkokrát rómske rodiny a podplácať ich...“.

Z čestného vyhlásenia [REDAKOVANÉ], ktorá je zamestnankyňou obecného úradu v Brzotíne, vyplýva, že má od obyvateľov obce sprostredkované informácie o podplácaní Rómov v obci alkoholom zo strany [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Pri uvedenej činnosti pomáhali aj zdravotne postihnutý [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktorí obyvateľom obce Brzotín dohovárali, koho majú voliť. Okrem toho majiteľka miestneho pohostinstva [REDAKOVANÉ] zastrašovala rómskych obyvateľov obce, že „ak nebudú voliť p. [REDAKOVANÉ] nebude im písať na dlhy“.

V čestnom vyhlásení [REDAKOVANÉ] sa uvádza, že má o volebnej korupcii v obci Brzotín sprostredkované informácie od obyvateľov obce, ktorí si žiadajú anonymitu a ktorí ho informovali o manipulovaní volieb zo strany [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] spolu s majiteľkou miestneho pohostinstva pani [REDAKOVANÉ], a to tým, že „pred voľbami roznášali do jednotlivých rodín alkohol (aj domáce), víno... sladkosti a cigarety a presviedčali voličov aj zastrašovali, hlavne... aby volili p. [REDAKOVANÉ] za starostu a do zastupiteľstva [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorá je v obci pošárkou, čiže pri... stretávaní sa s ľuďmi mala možnosť ovplyvňovať názory ľudí...“.

Z oznámenia o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že došlo k spáchaniu trestného činu z 23. novembra 2018, vyplývajú skutočnosti totožné so skutočnosťami uvádzanými v sťažnostiach doručených ústavnému súdu.

Na základe výzvy ústavného súdu z 21. decembra 2018 sa k sťažnosti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] vyjadril odporca (úspešný kandidát na post starostu obce Brzotín) v podaní doručenom 7. januára 2019. Odporca vo vyjadrení predovšetkým zdôraznil, že „10. 11. 2018 som sa nachádzal doma. Do obeda som pracoval v záhrade. Po obede som si posedel s rodinou... V časovom rozmedzí od 16.15 hod. do 16.45 hod. sme sa zúčastnili volebného aktu. Všetky sťažnosti považujem za fabulácie a vôbec sa nezakladajú na pravde.“.

Vo veci sťažnosti Strany maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja, miestnej organizácie – helyi szervezet, Brzotín, ústavný súd vyzval na vyjadrenie podaniami z 21. decembra 2018 zvolených poslancov obecného zastupiteľstva a politickej strany SME RODINA – Boris Kollár, SMER – sociálna demokracia a MOST HÍD.

Zvolený poslanec obecného zastupiteľstva [REDAKOVANÉ] v podaní doručenom ústavnému súdu 4. januára 2019 uviedol, že „vzhľadom na nerovnosť“, o ktorej sa dozvedel po voľbách od občanov obce, a na „praktiky používané“ v súvislosti s voľbami v obci Brzotín a s prihliadnutím na uznesenie ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 24/2018 z 28. novembra 2018 o prijatí sťažností na ďalšie konanie navrhuje, aby voľby do obecného zastupiteľstva a voľby starostu obce Brzotín boli vyhlásené za neplatné.

Zvolená poslankyňa obecného zastupiteľstva [REDAKOVANÉ] vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 7. januára 2019 zdôraznila, že nemá vedomosť o tzv. kupovaní hlasov, takže tvrdenia uvádzané v sťažnosti sa nezakladajú na pravde.

[REDAKOVANÉ] ako zvolená poslankyňa obecného zastupiteľstva v podaní doručenom ústavnému súdu 7. januára 2019 predovšetkým zdôraznila, že „dotknuté osoby sú natoľko inteligentné, že vedeli od kedy platí moratórium a určite v Deň volieb nenavštevovali občanov obce“.

[REDAKOVANÉ] ako zvolená poslankyňa obecného zastupiteľstva vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 7. januára 2019 prehlásila, že «nikomu neposkytla žiaden vecný, či iný dar za účelom získania volebných hlasov pre seba, či iného kandidáta

na starostu a poslanca OZ, a teda striktne odmietam obvinenia sťažovateľa, že mojou osobou došlo ku tzv. „kupovaniu hlasov“, ako aj klamstvá, že menovaní obyvatelia obce: [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] uvádzaným, či iným spôsobom získavali hlasy voličov na môj podnet a pre moju osobu. Z mojej strany, ako ani zo strany politickej strany, za ktorú som kandidovala, nebola realizovaná žiadna volebná kampaň a neboli vyhotovené žiadne letáky, plagáty, či iné informačné materiály... V tejto súvislosti považujem za nevyhnutné uviesť ďalšie skutočnosti bezprostredne súvisiace s osobami uvádzanými v sťažnosti sťažovateľa, teda k osobám, ktorým boli údajne poskytnuté „skutočnosti ohľadne ovplyvňovania za protihodnotu“. Uvádzané osoby považujem v tomto konaní za nedôveryhodné, vychádzajú z ich rodinných, pracovných a iných väzieb k sťažovateľovi a ďalším osobám – neúspešným kandidátom, či už na starostu obce alebo poslancov OZ. Preto ani predložené, nimi uvádzané, dôkazy vo forme čestných prehlásení nepovažujem za hodnoverné a to hlavne z nasledovných dôvodov:

[REDACTED], zamestnankyňa Obecného úradu Brzotín, v pozícii ekonómky cca. od roku 2005, v komunálnych voľbách 2018 - tajomníčka miestnej volebnej komisie

[REDACTED], zamestnankyňa Obecného úradu Brzotín, v komunálnych voľbách 2018 členka miestnej volebnej komisie a zároveň manželka úspešného kandidáta na poslanca OZ za stranu SMK - MKP p. [REDACTED], počet hlasov 168

[REDACTED], hlavná kontrolórka obce Brzotín od roku 2015, v komunálnych voľbách 2018 členka miestnej volebnej komisie, zároveň matka neúspešnej kandidátky na poslanca OZ za stranu SMK - MKP p. [REDACTED], počet hlasov 120

[REDACTED], zamestnanec Obecného úradu Brzotín, jeho syn [REDACTED] je tiež zamestnancom Obecného úradu Brzotín

[REDACTED], starosta obce, neúspešný kandidát na poslanca OZ za stranu SMK – MKP s počtom 131 hlasov

[REDACTED], zamestnankyňa Obecného úradu Brzotín, v komunálnych voľbách 2018 členka miestnej volebnej komisie, ktorá sa na poslednú chvíľu vzdala členstva v komisii, zároveň matka neúspešného kandidáta na starostu obce a tiež sťažovateľa p. [REDACTED], toho času poslanca OZ.».

Zvolení poslanci obecného zastupiteľstva [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] vo vyjadreniach doručených ústavnému súdu 10. januára 2019 zhodne uviedli, že aj oni sa od obyvateľov obce Brzotín dozvedeli o tom, že zo strany zvoleného starostu obce a niektorých kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva obce malo dôjsť k tzv. kupovaniu hlasov voličov, a zároveň vyjadrili súhlas s vyhlásením volieb poslancov obecného zastupiteľstva za neplatné, ak sa preukáže, že k tzv. kupovaniu hlasov došlo.

Zvolený poslanec obecného zastupiteľstva [REDACTED] na výzvu ústavného súdu v stanovenej lehote ani do dňa rozhodnutia ústavného súdu o sťažnostiach nereagoval.

Dňa 14. januára 2019 sa k sťažnosti *Strany maďarskej komunity – Magyar Közösség Pártja, miestnej organizácie – helyi szervezet, Brzotín*, vyjadrilo politické hnutie SME RODINA – Boris Kollár, ktoré v zastúpení predsedom politického hnutia Mgr. Borisom Kollárom poukázalo na stanovisko [REDACTED], predsedu okresnej organizácie hnutia SME RODINA – Boris Kollár v Rožňave zdôraznením, že „... žiaden člen okresnej organizácie hnutia SME RODINA – Boris Kollár v danej obci nedisponuje dôkazmi, ktoré by potvrdzovali, alebo dokazovali volebnú korupciu“.

Predseda politickej strany MOST-HÍD Béla Bugár v stanovisku doručenom ústavnému súdu 14. januára 2019 uviedol, že mu nie sú „známe žiadne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že v prípade volieb do orgánov miestnej samosprávy v obci Brzotín došlo ku skutkom, ktoré sťažovateľ namieta vo svojej sťažnosti. Nemám žiadne informácie o tom, že by pri voľbách do orgánov miestnej samosprávy došlo ku sťažovateľom namietanému zásahu do slobodnej súťaže politických síl alebo k porušeniu volebného práva. Rovnako nemám žiadnu vedomosť o postupe v rozpore s požiadavkami zákona alebo ústavy ani v prípade prípravy, ani pri priebehu volieb.“

Politická strana SMER – sociálna demokracia sa v stanovenej lehote ani do dňa rozhodovania ústavného súdu k sťažnostiam nevyjadrila.

Podaním doručeným ústavnému súdu 8. januára 2019 sa k sťažnosti vyjadril bez výzvy ústavného súdu [REDAKOVANÉ], ktorý predovšetkým prehlásil, že nenavštívil „ani jednu rómsku rodinu, ani som nebol v blízkosti časti obce obývanej rómskymi obyvateľmi v Brzotíne. Zo strany sťažovateľov je to vykonštruované a zavádzajúce klamstvo.“.

Ďalej v podaní ústavný súd informoval, že v prílohe zasiela čestné vyhlásenie [REDAKOVANÉ], ktorý pôvodné čestné vyhlásenie pripojil k sťažnosti sťažovateľov na podporu ich tvrdení. [REDAKOVANÉ] vo svojom vyjadrení zároveň zdôraznil, že k pôvodnému čestnému vyhláseniu bol [REDAKOVANÉ] donútený ostatnými svedkami uvádzanými v sťažnosti.

Prílohou vyjadrenia je čestné vyhlásenie [REDAKOVANÉ], ktoré nie je opatrené overením podpisu, o tom, že nemá vedomosť o ovplyvňovaní voličov v deň volieb tak, ako sa to uvádza v sťažnostiach. [REDAKOVANÉ] osobitne v čestnom vyhlásení zdôraznil, že „len som počul ako o tom ľudia hovorili, ale menovite p. [REDAKOVANÉ], ako ani ostatných uvedených (p. [REDAKOVANÉ]) nikto neuviedol. Resp. na to sťažovatelia nemajú hodnoverné dôkazy a ďalej uvádzam, že som bol donútený zo strany ostatných svedkov uvedených sťažovateľom dať takéto svedectvo“.

V kontexte oznámenia o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že v súvislosti s voľbami starostu obce Brzotín a voľbami do obecného zastupiteľstva obce Brzotín došlo k spáchaniu prečinu volebnej korupcie podľa § 336a ods. 1 písm. a) Trestného zákona, ústavný súd oslovil vyšetrovateľa Prezídia Policajného zboru národnej kriminálnej agentúry, národnej protikorupčnej jednotky – expozitúry Východ v Košiciach (ďalej len „vyšetrovateľ“), ktorý na výzvu reagoval 14. januára 2019 zaslaním zápisníc k veci vedenej pod ČVS: PPZ-1222/NKA-PK-VY-2018 o výsluchoch osôb, a to [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], ktoré sa uskutočnili 13. decembra 2018 a 20. decembra 2018.

Zo zápisnice o výsluchu [REDAKCE] (bývalého starostu obce Brzotín) vyplývá, že tento potvrdil zdržiavanie sa väčšieho počtu obyvateľov rómskej národnosti na námestí v obci v období pred voľbami, ktorí „popíjali denno-denne rôzne alkoholické nápoje od rána približne od 09.00 hod. približne do 20.00 hod a to sa predtým nestávalo“.

Zároveň vo veci ďalej uviedol, že obyvatelia obce, ktorí sa zúčastňovali na aktivačných prácach, rozprávali o tom, že „vo večerných hodinách rómskym obyvateľom roznášajú do rodín rôzne alkoholické nápoje a keksíky a nahovárajú ich, aby volili kandidátov [REDAKCE] a za poslancov pána [REDAKCE] a jeho dcéru [REDAKCE] a pani [REDAKCE]. Ten, čo to roznášal sa volá [REDAKCE] a ml. [REDAKCE], ktorí tiež boli na kandidátnej listine za poslanca... alkoholické nápoje ku [REDAKCE] dodával pán [REDAKCE], ktorý ich navštevoval vo večerných hodinách. Tieto akcie na námestí denno-denne boli do 07. 11. 2018 a odvtedy sa ani v dnešných dňoch neuskutočňujú... Pani majiteľka pohostinstva aj obchodu tiež podporovala už spomínaných kandidátov. To som všetko počul od obyvateľov, ktorí nechcú byť menovaní nakoľko sa boja. Hovorili, že pani [REDAKCE], ktorá je poštárka v obci pred voľbami roznášala na lístku popísané čísla jednotlivých kandidátov a ktorých som už vyššie uviedol.“.

[REDAKCE] na otázku vyšetrovateľa, aby uviedol meno obyvateľa, ktorý mu oznámil tvrdené skutočnosti, odmietol odpovedať.

[REDAKCE] zároveň zdôraznil, že videl krátke video, ako z reštaurácie Biely Kôň vychádzajú pán [REDAKCE], pán [REDAKCE], pán [REDAKCE] a pán [REDAKCE], takže „predpokladám, že spolu riešili tie veci, ktoré som spomínal, a to roznášanie tých alkoholických nápojov do rodín a obyvateľom hlavne Rómom“.

Z výsluchu [REDAKCE], okrem skutočností, ktoré boli uvádzané v čestnom vyhlásení ňou podpísanom, navyše vypláva, že Rómovia z obe Brzotín boli zastrašovaní [REDAKCE], že „ak nevyhrá [REDAKCE] za starostu obce, nebude im dávať na úver alkoholické nápoje a potraviny“. [REDAKCE] ďalej uviedla, že od „niektorých Rómov“ sa dozvedela, že podplácať Rómov mali okrem [REDAKCE] aj pán [REDAKCE],

██████████ a ██████████, avšak zo strachu Rómovia nebudú o týchto skutočnostiach svedčiť.

V zápisnici z výsluchu ██████████ nad rámec skutočností ňou uvádzaných v čestnom vyhlásení vyplýva, že pán ██████████ a pani ██████████ sa často stretávali na mieste, kde býva pán ██████████, pričom uviedla, že „*nevie uviesť o čom sa spolu rozprávali*“.

Zo zápisnice o výsluchu ██████████ vyplýva, že táto uviedla skutočnosti totožné s tými, ktoré vyplývajú z jej čestného vyhlásenia, pričom na otázku vyšetrovateľa, aby uviedla meno toho, kto jej povedal o tom, že pán ██████████ a pán ██████████ spolu s rómskymi spoluobyvateľmi roznášali veci do rómskych rodín, neodpovedala. Zároveň odmietla uviesť aj mená rómskych obyvateľov obce, od ktorých sa dozvedela, že každá rómska rodina dostane po 500 eur v prípade, že vyhrá voľby pán ██████████.

Zo zápisnice o výsluchu ██████████ vyplýva, že sa „od rómskej strany“ dozvedel, že ██████████ pri získavaní rómskych hlasov pomáhali ██████████, ██████████ a ██████████, pričom označené osoby „*zvážali rómskych spoluobčanov voliť do miestnosti a za odvolenie dostali odmenu*“. ██████████ ďalej zdôraznil, že o týchto skutočnostiach sa dozvedel sprostredkované od rómskych obyvateľov obce, ktorí však nechcú uvádzať svoje údaje. O tom, že ██████████, ██████████ a ██████████ tiež pomáhali ██████████ v súvislosti s voľbami v obci, má ██████████ len sprostredkované informácie (v autách rozdávali papieriky alebo si na ruky napísali mená, koho majú voliť).

Na otázku vyšetrovateľa, aby ██████████ uviedol, ktorým rómskym rodinám boli zo strany ██████████, ██████████ a ██████████ odovzdávané odmeny za to, že budú voliť ██████████, neodpovedal.

Zo zápisnice o výsluchu ██████████ vyplynulo, že pravdivosť skutočností uvádzaných vo svojom čestnom vyhlásení potvrdil.

Zo zápisnice z výsluchu [REDAKOVANÉ] pracujúcej v knižnici v obci Brzotín vyplýva, že táto sa sprostredkovanou od Rómov bývajúcich v obci Brzotín dozvedela, že pán [REDAKOVANÉ] „núka cigarety, sladkosti a hovorí im, že koho majú voliť“, pričom však zdôraznila, že mená Rómov nevie uviesť. Zároveň uviedla, že sa od ďalších Rómov dozvedela, že do domu [REDAKOVANÉ] „odniesol pán [REDAKOVANÉ] alkohol a on im ho mal potom rozdávať“ s podmienkou, že budú voliť [REDAKOVANÉ].

Všetky vypočúvané osoby na zhodnú otázku vyšetrovateľa, či videli konkrétnu osobu, ktorá by poskytovala v súvislosti s voľbami starostu obce Brzotín a poslancov obecného zastupiteľstva finančné alebo iné dary, odpovedali záporne.

II.

Všeobecné východiská pre rozhodovanie volebných sťažností

Podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30

ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 18/07)].

Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 20/2011, m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou

len vtedy, ak k porušeniu volebných zákonov [zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) a zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov] dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebných zákonov teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva uznávané spoločnosťou demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebných zákonov, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvolávajú pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 20/2011).

Vo všeobecnosti platí, že k tomu, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti a vyhlásil napadnuté voľby za neplatné, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, resp. zákonov, ktoré s nimi bezprostredne súvisia, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta, a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 73/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení zákona o voľbách (v tomto prípade podľa § 190), platí prezumpcia ich ústavnosti

a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak ako zamietnutím volebnej sťažnosti. Namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb. Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat', ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (m. m. PL. ÚS 3/2010).

III.

Preskúmanie námietok sťažovateľov

Vychádzajúc z východísk uvedených v časti II tohto uznesenia, ústavný súd preskúmal jedinú zásadnú námietku sťažovateľov, ktorou namietajú tzv. kupovanie hlasov rómskych voličov, resp. volebnú korupciu.

Sťažovatelia namietajú, že v súvislosti s voľbami na starostu obce Brzotín a poslancov do obecného zastupiteľstva obce Brzotín došlo k tzv. kupovaniu hlasov. V súvislosti s touto zásadnou a v podstate jedinou námietkou sťažovateľov ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej kvalifikuje poskytovanie „protihodnoty“ za hlasovanie vo voľbách ako protiústavné, keďže účelom aktívneho volebného práva je možnosť účasti na správe vecí verejných, a nie bezprostredný materiálny prospech. Tzv. kupovanie hlasov voličov považuje ústavný súd za takú aktivitu na získanie voličských hlasov počas volieb, ktorá zasahuje do samotnej podstaty volebného (aktívneho či pasívneho) práva zaručeného v čl. 30 ústavy. Takéto obmedzenie nesie so sebou také veľké nebezpečenstvo pre slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti, že od ústavného súdu vyžaduje veľmi prísne posúdenie (PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 6/06).

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je to predovšetkým sťažovateľ, ktorý je v konaní o volebnej sťažnosti povinný znášať dôkazné bremeno v tom zmysle, že musí zákonnosť či neústavnosť volieb nielen namietat', ale svoje tvrdenie aj doložiť exaktnými dôkazmi (PL. ÚS 17/94).

Už v sťažnosti sťažovatelia na preukázanie nimi tvrdeného údajného kupovania hlasov predložili návrhy na vykonanie výsluchov svedkov. S odvolaním sa na špecifikum rómskej komunity zároveň zdôraznili, že ich „spoločenská a územná uzavretosť“ bráni produkovaniu ďalších dôkazov o nimi tvrdenom porušení ústavnosti a zákonnosti volieb v súvislosti s tzv. kupovaním hlasov rómskych obyvateľov. Sťažovatelia napokon ústavný súd informovali aj o tom, že obyvatelia obce, ktorí majú mať priamu vedomosť, resp. mali byť priamo oslovení v súvislosti s tzv. kupovaním hlasov, nie sú „ochotní“ svoje vyhlásenia, ktoré by potvrdzovali tvrdenia obsiahnuté v sťažnostiach, predložiť písomne a ani „svoje tvrdenia zopakovať ako svedkovia v konaní“.

Na podklade už uvedeného sťažovatelia navrhli na preukázanie nimi tvrdených skutočností výsluch svedkov – [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED].

Z výsluchov svedkov vykonávaných v rámci trestného konania vo veci oznámenia o skutočnostiach nasvedčujúcich tomu, že v súvislosti s voľbami v obci Brzotín došlo k spáchaniu prečinu volebnej korupcie podľa § 336a ods. 1 písm. a) Trestného zákona (k tomu pozri časť I tohto uznesenia), vyplynulo niekoľko podstatných skutočností. Predovšetkým všetky vypočúvané osoby zhodne potvrdili, že neboli priamo účastníkmi aktu tvrdenej volebnej korupcie, pričom o skutočnostiach údajne potvrdzujúcich volebnú korupciu sa dozvedeli od iných obyvateľov obce, ktorí však ako „priami aktéri“ odmietajú o týchto skutočnostiach vypovedať ako svedkovia. Mená osôb, od ktorých sa sprostredkovane dozvedeli informácie preukazujúce volebnú korupciu, preto vypočúvané osoby neuviedli.

Svedkovia, ktorých vypočutie sťažovateľa navrhli v konaní pred ústavným súdom, tak už v rámci výsluchov vykonávaných v trestnom konaní v súvislosti s predmetným trestným oznámením uviedli, že mená osôb, od ktorých sa dozvedeli o tzv. volebnej korupcii, svedectvá ktorých by mohli byť spôsobilé preukázať údajné tvrdenia sťažovateľov, neuvedú.

Zistenia vyvodené z vykonaných výsluchov svedkov (v podstate totožných so svedkami, ktorých vypočutie sťažovateľa navrhli aj v konaní pred ústavným súdom) v trestnom konaní tak potvrdzujú záver o existencii objektívnej nespôsobilosti v konaní o sťažnostiach preukázať, že v súvislosti s voľbami v obci Brzotín došlo k tzv. volebnej korupcii.

Uvedená situácia zároveň ústavnému súdu bráni, aby na účel preukázania tvrdení sťažovateľov o tom, že označení obyvatelia obce Brzotín „korumpovali voličov rómskej národnosti“, účelne sám vykonával dokazovania formou výsluchov svedkov.

Výpovede svedkov, ktorých vypočutie sťažovateľa navrhli a ktorých okruh je v podstate totožný s okruhom svedkov, ktorých v rámci trestného konania už vypočul vyšetrovateľ, by tak neboli účelné a boli by zároveň v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, ktorou sa riadi aj konanie pred ústavným súdom.

Keďže na podklade uvedeného dostávajú námietky sťažovateľov špekulatívny charakter, prípadné vykonávanie ďalších dôkazov výsluchom svedkov (v okolnostiach veci všetkých obyvateľov rómskej národnosti v obci Brzotín) by rekonštruovalo etapu volebnej kampane, čo ústavnému súdu v procese prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu nepatrí (k tomu pozri časť II tohto uznesenia).

V dôsledku uvedeného sa sťažovateľa dostali do stavu dôkaznej núdze, ktorá bráni ústavnému súdu rozhodnúť v súlade s ich návrhom a vyhlásiť voľby do orgánov samosprávy obce Brzotín za neplatné.

IV.

Záver

Úlohou ústavného súdu je v konaní o volebnej sťažnosti zistiť, či v priebehu volieb, resp. v období bezprostredne predchádzajúcom voľbám došlo k takým protiprávnym, resp. iným nekalým (neakceptovateľným) konaniam či aktivitám účastníkov toho konania a tiež ďalších aktérov volebného procesu, ktoré by mali takú intenzitu, že by boli spôsobilé reálne spochybniť vyhlásený výsledok volieb.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd, sumarizujúc svoje skutkové zistenia, konštatuje, že sťažovatelia nepreukázali svojimi tvrdeniami, že v súvislosti s voľbami do orgánov samosprávy obce Brzotín došlo k takým volebným vadám, ktoré by zakladali relevantné dôvody na to, aby uplatnil svoju právomoc vyhlásiť tieto voľby za neplatné.

Ústavný súd preto podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde rozhodol o sťažnostiach sťažovateľov tak, že ich zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2019